

POSTANOWIENIE

Dnia 20 października 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania H. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.
o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 20 października 2015 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 19 sierpnia 2014 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 19 sierpnia 2014 r. oddalił apelację wniesioną przez ubezpieczonego H. P. od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 23 września 2013 r., oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T. z dnia 2 lipca 2013 r., odmawiającej przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury wobec braku 25-letniego stażu pracy oraz wymaganego wieku emerytalnego.

Ubezpieczony H. P. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 19 sierpnia 2014 r., zaskarżając ten wyrok w całości i domagając się jego uchylenia oraz przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący podniósł, że zaistniała podstawa określona w przepisie art. 398⁹ § 1 pkt 1 i pkt 4 k.p.c. Jego zdaniem, skarga kasacyjna podlega przyjęciu do rozpoznania przez Sąd

Najwyższy, bowiem istnieje zagadnienie prawne mające charakter istotny. Istnienie w rozpoznawanej sprawie istotnego zagadnienia prawnego dotyczy zaś prawidłowego zastosowania art. 217 § 2 k.p.c. oraz art. 381 k.p.c.

Skarżący stwierdził równocześnie, że sąd pomija środki dowodowe, jeżeli okoliczności sporne zostały już dostatecznie wyjaśnione lub jeżeli strona powołuje dowody jedynie dla zwłoki. W judykaturze istnieje zapatrywanie (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 23 kwietnia 2014 r., I ACa 692/13, LEX nr 1461014), że w takiej sytuacji nie musi być wydane odrębne postanowienie odnośnie do przeprowadzenia zawnioskowanego dowodu. Jeżeli pogląd ten jest przekonujący i utrwalony w praktyce sądowej, rodzi się więc istotne zagadnienie prawne, czy brak konieczności wydawania postanowienia oddalającego wnioski dowodowy (w rozpoznawanej sprawie dotyczy to zeznań świadków zgłoszonych dwukrotnie - w odwołaniu i w apelacji) może się rozciągnąć na inne sytuacje, tj. takie, w których wnioski dowodowy nie jest spóźniony w rozumieniu art. 217 § 2 k.p.c. oraz jeżeli nie jest zgłoszony jedynie dla zwłoki lub okoliczności sporne nie zostały dostatecznie już wyjaśnione. Złożoność tego zagadnienia prawnego wynika również z faktu, że wnioskodawca działał w obu instancjach bez adwokata i nie dysponował wiedzą o treści art. 207 i 217 k.p.c. Tego rodzaju sankcje powinny natomiast dotyczyć wyłącznie podmiotów pouczonych o treści stosowanych norm, realizujących koncentrację materiału dowodowego i ich skutkach procesowych.

Niedopuszczalne jest pominięcie zaoferowanych środków dowodowych z powołaniem się na „wyjaśnienie sprawy”, jeżeli dalsze dopuszczenie dowodów prowadzi do wniosków niekorzystnych dla strony powołującej dalsze dowody. Takie bowiem pominięcie jest równoznaczne z pozbawieniem jednej ze stron możliwości udowodnienia jej twierdzeń.

W ocenie skarżącego, powyższe zagadnienie prawne należy również oceniać przez pryzmat treści art. 381 k.p.c. Pominięcie nowych dowodów przez sąd jest bowiem możliwe, ale jedynie wówczas, gdy strona ponosi winę za to, że wcześniej ich nie podała. Przepis ten nie może stanowić przeszkody do wyjaśnienia okoliczności koniecznych do prawidłowego rozstrzygnięcia sporu, do czego zawsze powinien dążyć sąd odwołujący. Wnioski zawarte w apelacji stanowią powtórzenie

wniosków dowodowych zgłoszonych przed Sądem Okręgowym i przez ten Sąd nierozpoznanych.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Oceniając sformułowany w skardze kasacyjnej ubezpieczonego wniosek o przyjęcie tej skargi do rozpoznania, Sąd Najwyższy wstępnie zauważa, że wniosek ten, przez odwołanie do art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c., sugeruje występowanie dwóch przesłanek przedsądu, to jest istotnego zagadnienia prawnego i oczywistej zasadności skargi. Równocześnie jednak skarżący w żaden sposób nie wyjaśnia, z czego wywodzi oczywistą zasadność skargi, poprzestając wyłącznie na próbie uzasadnienia występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego. Uniemożliwia w związku z tym Sądowi Najwyższemu jakąkolwiek kontrolę w omawianym zakresie, gdyż samo powołanie art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. z całą pewnością nie może być uznane za wystarczające do przyjęcia, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, w związku z czym winna podlegać

uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695).

Co do występowania w niniejszej sprawie istotnego zagadnienia prawnego Sąd Najwyższy stwierdza z kolei, że w przypadku powoływania się przez skarżącego na tę przesłankę przedsądu w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (sporządzonym odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym w judykaturze, skarżący ma w tym zakresie obowiązek wywiedzenia i uzasadnienia występującego w sprawie problemu prawnego w sposób zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (por. pośród wielu postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Oznacza to w praktyce, iż zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNP 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, nie sprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd

Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Sformułowane przez skarżącego zagadnienie nie spełnia tak rozumianych kryteriów. Przede wszystkim, jak stwierdza sam skarżący, nie dotyczy bowiem ono wykładni, lecz stosowania art. 217 § 2 k.p.c. oraz art. 381 k.p.c., a konkretnie prawidłowości zastosowania tych przepisów przez Sąd Apelacyjny. Już zatem tylko z tej przyczyny oceniany wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może wyrzucić zamierzonego skutku.

Wypada też dodać, że powołując art. 217 § 2 k.p.c. skarżący posługuje się jego brzmieniem nieobowiązującym już od dnia 3 maja 2012 r. Aktualnie art. 217 § 2 k.p.c. stanowi bowiem, że sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich we właściwym czasie bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności. Co do zasady przepis ten nie znajduje więc zastosowania w postępowaniu apelacyjnym, skoro tej fazy postępowania dotyczy będący jego odpowiednikiem art. 381 k.p.c., w myśl którego sąd drugiej instancji może pominąć nowe fakty i dowody, jeżeli strona mogła je powołać w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, chyba że potrzeba powołania się na nie wynikła później.

Końcowo Sąd Najwyższy zauważa, że jak wynika z pisemnych motywów zaskarżonego wyroku przyczyny pominięcia przez Sąd drugiej instancji zgłoszonego przez skarżącego w apelacji wniosku o przeprowadzenie dowodu z zeznań dwóch świadków nie stanowiło spóźnienie w ich zgłoszeniu czy też „wyjaśnienie sprawy”, lecz niewykazanie przez skarżącego, że nie jest on w stanie przedstawić dowodu z dokumentu, który potwierdzałby opłacanie za niego składek na ubezpieczenie społeczne rolników w okresie od dnia 1 stycznia 1983 r. Co więcej, nie poczynił on nawet wstępnych ustaleń, czy istnieją jakiegokolwiek dowody potwierdzające, że babcia zgłosiła go do tego ubezpieczenia jako domownika i opłaciła z tego tytułu składki. Uzasadniając zastosowanie w postępowaniu apelacyjnym art. 381 k.p.c. Sąd drugiej instancji wyjaśnił natomiast, że „apelujący

nie wskazał żadnych okoliczności, które by uzasadniały badanie na etapie postępowania apelacyjnego nowych, nigdy wcześniej nie zgłaszanych okresów pracy w gospodarstwie rolnym w charakterze domownika rolnika i dlatego należy uznać je za spóźnione”. Przepis art. 381 k.p.c. nie stanowił więc podstawy pominięcia przez Sąd Apelacyjny osobowych dowodów na okoliczność opłacania składek. Dlatego też Sąd Najwyższy stwierdza, że skarżący w istocie, na co dodatkowo wskazuje większość sformułowanych przez niego kasacyjnych zarzutów naruszenia przepisów postępowania, pod pozorem występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego podejmuje niedopuszczalną w skardze kasacyjnej próbę podważenia ustaleń faktycznych i oceny dowodów dokonanych przez Sąd drugiej instancji. Tymczasem, zgodnie z art. 398³ § 2 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, a stosownie do art. 398¹³ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, co oznacza, że w przypadku poddania skargi kasacyjnej merytorycznej ocenie Sąd Najwyższy i tak nie mógłby uwzględnić takich zarzutów, a nawet musiałby je pominąć.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, iż skarżący nie wykazał potrzeby rozpoznania jego skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.